

POLOŽAJ I TRETMAN ETNOGRAFSKIH ZBIRKI

Ogled na primjeru Poljica

BRANKO ĐAKOVIĆ

Filozofski fakultet

Đure Salaja 3

41000 Zagreb

UDK 39—06.P.01

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 14 IX. 1988.

Prihvaćeno: 22 XI. 1988.

Na primjeru Poljica u Dalmaciji autor analizira stanje i tretman etnografskih zbirki, pri tome problematizirajući pitanja muzeološke i teorije i prakse. Kao komparativni materijal upotrijebljeni su historijski izvori, recentna istraživanja više znanstvenih disciplina i vlastita terenska istraživanja.

Poljica su jedna od onih nevelikih regija (površine oko 250 km²) koja je zbog niza osobitosti, prije svega u svom kulturno-historijskom razvoju, predmetom zanimanja i istraživanja ne samo domaćih nego i stranih stručnjaka i znanstvenika različitih profila. Najobuhvatnija i najkompleksnija su historijska istraživanja koja obrađuju političku i državno-pravnu povijest, povijest prava i sl, ali se ne mogu zaobići niti potcijeniti ni etnografska istraživanja koja su provedena početkom ovoga stoljeća zahvaljujući don Frani Ivaniševiću i njegovim suradnicima, braći Simunić. Ivaniševićeva opsežna, a u mnogočemu i primjerna monografija o Poljicima, pisana je za *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* te u njemu li objavljena u dva sveska, a 1906. god. kao jedna knjiga. Prošle godine monografija se pojavila kao reprint - izdanje u biblioteci »Splitski književni krug«.

Međutim, dojam koji se stječe prelistavajući zamašnu bibliografiju radova o Poljicima prilično je nepovoljan po etnološku struku koja je zapostavljena. Očito je da je izostao permanentan interes etnologa te su Poljica sporadično i nesistematski istraživana ostajući na taj način marginalnim područjem u etnologiji. Ako se izuzmu manji, doduše hvalevrijedni prilozi (M. Gušić, V. Konstatinović-Culinović, D. Rihtman Auguštin),¹⁾ zatim etnomuzikološka istraživanja o glagoljaškom pjevanju i evidencija narodnog graditeljstva provedena prije petnaestak godina, uz manje priloge iz toponomastike — to bi bilo sve. Kao da je Ivanišević svojim značajnim radom stavio točku na etnološka istraživanja, a nije otvorio mogućnosti za temeljito i sveobuhvatno proučavanje kulture Poljica.

Povremeno se i u »Poljicima« — listu Poljičkog dekanata, pojavi poneki zapis vrijedan pažnje entologa, ali u pravilu napisan od neetnologa i kao rezultat osobnog interesa autora za »narodni život«. Značajni su, iako malobrojni, i radovi Ante Nazora (rodom Poljičanina) objavljavani u raznim stručnim časopisima i periodici.

* Tekst je proširena verzija referata »Neevidentirane etnografske zbirke u Poljicima«, saopćenog na sastanku HED-a 3. 6. 1988. god.

Mada mi se čini gotovo izlišnim locirati ih u prostoru (što je većini više-manje poznato), ipak ću napomenuti da se Poljica nalaze jugoistočno od Splita i oko planine Mosora i njegovih ogranaka, omeđena lukom domje Cetine i morskom obalom između ušća Cetine kod Omiša, te rječice Žrnovnice. Uobičajena je podjela na Gornja (Zagorska), Srednja i Donja (Primorska) Poljica. Smjestiti ih u vrijeme i pratiti njihov kulturno-povijesni kontinuitet zahtijevalo bi diligentniji pristup nego što je ovom prilikom moguće pa će izostati opširna dijakronička analiza, ali je nemoguće izbjeći, makar i globalan, širi historijski kontekst.

Živo tkivo Poljica jedna je izuzetno bogata skala događanja, spoj zbilje i mita, povijesnih istina i zabluda, predaja i mašte. To su nizovi mozaika koji se otkrivaju poput arheoloških slojeva progovarajući iz dubine vjekova sve do naših dana, a svaki od tih mozaika, sastavljen od bezbroj kamenčića, svjedočanstvo je o nastajanju, prožimanju, nestajanju i vječitoj mijeni ponekad izrazito oprečnih sudbina i kultura.

Pored manjeg broja podataka o prisustvu Grka na području današnjih Poljica i o grčko-ilirskoj simbiozi na obalama istočnog Jadrana s kraja III. i početka II. stoljeća pr. n. e. (još ranije ilirskog plemena Delmata), ima potvrda o ilirskim plemenima Onastina, Nerestina i Pituntina koja su asimilirali Rimljani u I. st. pr. n. ere. U Srinjinama je nađen rimski natpis posvećen božici Kibeli. Iz kasnoantičkog doba pronađeni su i veći sakralni objekti u Sumpetru-Sustipanu, a u posljednje vrijeme u Gatima, ispod župne crkve Sv. Ciprijana, otkopana je ranokršćanska crkva iz VI. stoljeća (Pera, 1988, 35).

Naseljavanje slavenskih plemena u ove krajeve datira se u vrijeme pada rimske Salone (koja je u ovo naše vrijeme čini se i konačno »pala«) oko 614 god., i to u područje Srinjina i Strožanca, a potom na zemljište tzv. pučkih kotara, Podstrane, Jesenica i Duća.

Usljed nedostatka historijskih potvrda i dokumenata nejasna je povijest Poljica sve do 949. god. kad su se prema, i danas problematičnoj predaji (kojoj se izgleda ipak ne može osporiti historijsko jezgro), u Zvečanje i Ostrvicu naselili *didici* iz Bosne. Prema istoj predaji *didici* su u Poljicima potomci Tješimira (Tišimira), Krešimira i Elema (Limića), sinova kneza (ili kralja) Miroslava kojega je ubio bosanski ban Pribina. Poljički *didici* imali su strukturu i organizaciju društva u obliku bratstva i fratrijarhalne patrilinearne zajednice, a 1015. god. utemeljili su Župu Poljica.

Od potomaka *didica* Dražojevića iz Poljica i vlastele Rajčića, doseljenih iz sjeverne Hrvatske oko 1360. god., nastao je u Poljicima novi rod i stalež *vlastelinčica* (*ugričica*).¹

Pored *didica* i *ugričica* poljičko društvo još su sačinjavali *vlašići* (potomci stočarskih seliteljskih naroda, a možda i dijela romaniziranih Ilira i konačno slavenizacijom asimiliranih), *pučani* (nezavisni seljaci) i *kmetići* (zavisni seljaci, bezemljaši).

Relativno nezavisan položaj Župe — općine Poljica (ili kako se još naziva »Knežija«, »Kneževina«, »Republika«) opstojao je u doba ugarsko-hr-

vatskih dinasta iza 1102. god. kao i u vrijeme bosanskog kralja Tvrtka I, a prema dukali (ugovoru) s Mlečanima i za vrijeme prvog mletačkog vrhovništva od 1444. do 1514. godine.

Već od prvih godina XVI. st. Poljičani dolaze u povremene ozbiljnije sukobe s Turcima (iako je manjih bilo već od pada Bosne 1463. god. i sudbonosnog poraza hrvatske vojske na Krbavskom polju 1493. god.). Sudjelujući u borbama za Klis i Sinj, Poljičani su izazvali hercegovačkog sandžaka Ahmetbega koji je teško poharao Poljica 1530. Pod turskom upravom Poljica su bila posebna *nahija* kao carski *has* (sultanov posjed) u hercegovačkom sandžaku s obavezom plaćanja paušalnog danaka (*filurije*).

Bez obzira na to što su uživali određene privilegije, nedostupne većini njihovih susjeda pod Turcima, probuđen slobodarski duh Poljičana vodio ih je u dalje sukobe s Turcima. U živoj narodnoj predaji pamte se dvije velike bitke. Prva se zbila 1649. god. i u njoj je opjevana poljička junakinja Milla Gojsalić, koja je žrtvujući se podmetnula vatru i digla u zrak barutanu pored šatora Tophan-paše u blizini Gata, a turska se vojska strmoglavno bježeći sunovratila niz klanac Ilinac iznad Zakučca.³⁾

Druga borba iz koje su Poljičani izašli kao pobjednici vođena je u zamosorskom području 1686. (tri godine iza poraza turske vojske kod Beča), pod vodstvom don Juraja Pezelja, a veliku hrabrost pokazale su dvije dolačke djevojke: Mare Žuljević i Bare Lekšić.

Za vrijeme drugog mletačkog vrhovništva od 1696. do 1797. (do propasti Venecije) Poljica su zadržala izvjesnu autonomiju uz ustupke s obje strane, na osnovu sinalgamatičnih ugovora koji su nerijetko mijenjani i dopunjavani prema datim okolnostima. Većinu povlastica Poljica su zadržala i pod austrijskom upravom sve dok ih nije razorio francuski maršal Marmont 1807. god., a civilni namjesnik (providur) Dandolo izjednačio s ostalom Dalmacijom u plaćanju desetine. On je ukinuo poljičku samoupravu i sve privilegije te dekretom od 21. 9. 1807. podijelio Poljica na tri dijela, pri čemu su pojedina poljička sela pripala općinama Split, Sinj i Omiš. Još i danas narod u Poljicima pripovijeda o tome kako je Marmont »sorio Poljičku republiku«.⁴⁾

Sve do I. svjetskog rata Poljica su ostala pod austrijskim, odnosno, austro-ugarskim vrhovništvom bez vjekovnih povlastica.

Višestoljetno postojanje relativne političke samostalnosti Poljičke republike sa svim pozitivnim posljedicama, proizašlim na osnovu takvog statusa, bitno je utjecalo na svijest generacija Poljičana o samobitnosti njihove kulture kao i na njihov odnos prema cjelokupnoj kulturnoj baštini. Drugi važan činilac koji je formirao i podržavao njihovu svijest o vrijednosti kulturno-historijskog nasljeđa ima svoje izvore u *Poljičkom statutu* nastalom na temeljima društvenih i običajno-pravnih normi kodificiranih na prijelazu iz XI. u XII. stoljeće. Pored te prve redakcije Statuta nisu sačuvane ni neke kasnije, dok najstariji sačuvani rukopis Statuta potječe iz vremena oko 1515. godine, pisan bosančicom s primjesama glagoljice i latinice i čuva se u arhivu JAZU pod signaturom Ic 65.⁵⁾

Klimatski, geomorfološki i hidrografski uvjeti također su u znatnoj mjeri utjecali, pored kulturnih utjecaja sa strane, na kulturnu sliku i etnografske karakteristike Poljica.

Premda se nije značajnije mijenjao položaj naselja, u Poljicima je sve do prvih desetljeća XX. vijeka uočljiva kulturna slojevitost sva tri dijela ove male regije.

Intenzivnije migracije, ekonomske, demografske promjene i novi kulturni obrasci, kao i očite socio-kulturne diferencijacije, naročito dolaze do izražaja iza II. svjetskog rata da bi kulminirale posljednjih dvadesetak godina. Neposredan rezultat toga je ekspanzija niza priobalnih naselja i vrlo velike ekonomske promjene, a uz to neminovno preferiranje drugih vrijednosnih orijentacija i sistema. U isto vrijeme dolazi do osipanja, pa čak i potpune devastacije starih naselja ili nekih njihovih dijelova, što je naročito uočljivo u selima Podstrana, Jesenice, Duće, Skočibe, a manjim dijelom i u zamosorskim selima. Međutim, već spomenuti osjećaj pripadnosti Poljicima, često istican s neskrivenim ponosom, ima i duboke korijene u ovome narodu pa je to onaj *spiritus movens* Poljičana koji okupljeni u *Društvu Poljičana* aktivno djeluju čuvajući i njegujući tradiciju. Neovisno od njihovih vrijedni su pažnje i pojedinačni napori nekolicine poslenika zainteresiranih za očuvanje etnografske baštine.

Za vrijeme višekratnog boravka u Poljicima (1986—88), a na inicijativu vrlo agilne sadašnje direktorice Etnografskog muzeja u Splitu dr. Vesne Konstantinović-Čulinović, zajedno s dr. Katicom Benc-Bošković iz Etnografskog muzeja u Zagrebu i prof. Zoricom Petrić iz Etnološkog zavoda JAZU, obavio sam neka manja tematska istraživanja. Pri tome, neovisno od tema koje sam obrađivao (ekonomika i posmrtni običaji), pažnju mi je privuklo zanimanje Poljičana za sakupljanje etnografskih predmeta i građe. Mada bez stručnog obrazovanja, vodstva, planova i nadzora, sa skromnim ili nikakvim mogućnostima prezentacije, njihovi pokušaji i entuzijazam vrijedni su pažnje i zaslužuju da budu istaknuti, dok makar skromna informacija o njihovoj djelatnosti može biti poticajna i korisna. Otuda i ovaj rad u nadi da i sada, po tko zna koji put, neće sve ostati na verbalnoj podršci te konstatacijama kako je sve to što oni rade dobro, korisno, za pohvalu itd; kako treba istrajati pa na kraju možda uraditi i nešto konkretno kako bi se njihov rad unaprijedio, osmislio i zaista postao društveno korisnim »na dobrobit svih nas«. (...) Neki od sakupljača, valjda i sami svjesni činjenice da je prošlo vrijeme kada je svaka poljička kuća bila muzej u malom (ili barem zbirka), latili su se posla i, ne očekujući pomoć sa strane, počeli sakupljati predmete znajući malo ili ništa o tome kako takvi predmeti postaju muzejskim eksponatima te tako i izravna, nepatvorena dokumentacija o ekonomskom, političkom i kulturnom razvoju njihova kraja ili bar dio sveukupnog kulturnog nasljeđa.

Prvi koji je pokušao konkretizirati svoja razmišljanja o eventualnom muzeju i spomeniku u Podgracu kod Gata, na mjestu gdje se birao veliki poljički knez, bio je don Stipe Kaštelan. O njegovu pokušaju između dva svjetska rata danas svjedoči nedovršena građevina u Podgracu koja je na žalost u vrlo jadnom stanju nadomak kamenoloma, otvorenjem kojega je ne samo

potcijenjen, nego i prezren historijski značaj toga mjesta. Uz to, na vrlo ružan način, ozbiljno i nepovratno su narušeni prirodni sklad i ambijentalna vrijednost cijelog područja. Što nije uspjelo tuđincima stoljećima, uspjelo je nama vrlo lako i za kratko vrijeme uz pomoć suvremene tehnike i tko zna čijeg neznanja i neodgovornosti, a u ime »promicanja civilizacijskih vrijednosti«. Tako će naši potomci uz druge civilizacijske tekovine baštiniti, pored ovovremene gluposti, zagađenih rijeka, uništenih cijelih ekosistema i vrlo očite primjere nerazumnog ponašanja i nasilja nad prirodom.⁶⁾ No ova mala digresija čini tim vrednijim pregalaštvo don Frane Mihanovića kome je uspjelo uz pomoć mještana u Gatima 5. 5. 1974. god. otvoriti *Povijesni muzej župe — općine Poljica*.

Zgrada Muzeja nalazi se neposredno uz crkvu Sv. Ciprijana i ranije je bila crkvena konoba. I kao po pravilu Muzej se ne nalazi u *registru muzeja, galerija i samostalnih muzejsko-galerijskih zbirki u SR Hrvatskoj*, a kao nepostojeći, razumljivo, nema ni kodnu oznaku, što je samo potvrda nesklada između realnosti i slijepog normativizma i još jedan u nizu paradoksa iz naše svakodnevice.

Iako malih dimenzija, s ograničenim izložbenim prostorom (40—50 m²) koji je determinirao koncepciju i postav, muzej u Gatima lijep je primjer brige za baštinu. Na istočnom zidu nalazi se veliki kameni mozaik akademskog slikara i kipara, Poljičanina Joke Kneževića. To je umjetnička kompozicija pod nazivom *Biranje kneza* i predstavlja najvažniji politički trenutak kneževine.⁷⁾ Mozaik ima i osobitu etnografsku vrijednost (nošnja, nakit, oružje — ne samo velikog kneza nego i *malih, seoskih knezova — katunara, i pučana*). Iz sadržaja mozaika etnografski je relevantan i prikaz radova na moru i kopnu u Poljicima s brojnim detaljima. I bez obzira na to što su motivi u kompoziciji smješteni u neko suštinski neodređeno prošlo vrijeme, imaginacija umjetnika uspješno korespondira s tim vremenom dajući o tome djelu trajnu vrijednost. Etnografska zbirka sadrži nešto preko stotinu predmeta prikupljenih na mah, nejednako vrednovanih i bez jasnih stručnih i muzeoloških kriterija, što jest nedostatak, ali ne i zamjerka s obzirom na okolnosti u kojima je formirana.⁸⁾

U zbirci se pored, na žalost malog broja, fotografija nalaze dijelovi narodne nošnje iz Srednjih i Gornjih Poljica, nošnja poljičkih knezova Novakovića iz XVIII. st. i više predmeta tekstilnog rukotvorstva. Tu je i više eksponata koji su nekada pripadali kućnom inventaru (*komoštre, broncini kotlenice, zemljani lonci — lopize, katriga* i niski tromašci itd.) koji smješteni u improvizirano ognjište s *verajom* (gredom verižnjačom), čine ovaj dio interijera posebno zanimljivim dajući mu i određenu dinamiku.

Dio zbirke čine predmeti karakteristični za gospodarstvo ovoga kraja (*košarice, konistre, kove od veza, cip, ralo, kamenice za vino i ulje, mješine, burače, bukare, dub* za pčele, noževi za duhan rezati, ručni žrvnjevi itd.).

Uz nekoliko primjeraka oružja (*puške kremenjače*), *gusle*, dijelova vinske preše, *toč* za masline i kameno gumno ispred i pored Muzeja zbirka, mada nepotpuna, nudi osnovnu informaciju o životu i kulturi Poljica. Uz stručno vodstvo i neophodan katalog pružala bi daleko više, ali o tome kao zasebnom problemu bit će rečeno nešto više, međutim, prije nego što izide

mo iz ovog zanimljivog minijaturnog muzeja zavirimo načas u *Knjigu dojmova*.

Jedan od anonimnih posjetilaca zapisao je »u ovome malom muzeju simbolizirana je velika poljička povijest«. Ovom jezgrovitom konstatacijom Muzej je već opravdao svoje postojanje. I dalje »kroz značenje koje ima svaki od ovih eksponata u znamenitoj prošlosti ovog plemenitog i ponositog kraja, možemo najslikovitije prosuditi svu veličinu naše mukotrpne povijesti (V. B.), ili »ovdje se sjedinjuje djelo prošlosti, riječ sadašnjosti i misao budućnosti (Danica i Stanko Listeš)«. Duje Rendić je poželio da se ovaj mali muzej »... razvije u još veću muzejsku ustanovu koja će biti pravi odraz povijesnog značenja i spomeničke baštine ovoga kraja«.

Druga zbirka nalazi se u Sitnom Donjem i u posjedu je Ivana Ugrina. Smještena je u staroj dvoprostornoj kući iz koje su Ugrinovi uselili u novosagrađenu pedesetak metara dalje. Sama kuća u kojoj se nalazi zbirka, uz još jednu stariju prizemnicu, sa zatvorenim dvorištem i nekoliko gospodarskih objekata čini cjelinu vrijednu i s aspekta narodnog graditeljstva. Ugrin je počeo sakupljati etnografske predmete (uz historijske dokumente) neposredno iza II. svjetskog rata, a sam je riješio postav, te od 1978. god. ima i *Knjigu utisaka*. Izvan svake sumnje je da se radi o značajnoj zbirci s oko 450 eksponata, međutim skučen i neadekvatan prostor ne daje nikakve mogućnosti ozbiljne prezentacije. Prostorije su bukvalno zatrpane eksponatima i *Knjigu utisaka*. Ivan svake sumnje je da se radi o značajnoj zbirci Ivan Ugrin je zemljoradnik, čuvar, preparator i kustos, uvjeren da je njegov besprimjerni entuzijazam apsolutno opravdan.

Na žalost, činjenica je da većina eksponata silom prilika ostaju nijema tako da je zbirka u očitom nesrazmjeru s ulogom koju joj je namijenio vlasnik i sa stvarnim stanjem stvari. Ugrin će uvijek rado, susretljivo i s ponosom objašnjavati slučajnom posjetiocu značenje i vrijednost zbirke, a njegov gotovo fanatičan odnos prema kulturnoj baštini potaknuo ga je da nauči glagoljicu i bosančicu, te da razmišlja o mogućnostima prave muzejske postave i prezentacije. Ne imajući u svome poslu sljedbenika, a bez interesa kompetentnih i podrške sa strane, teško da će se realizirati nakane ovoga zanimljivog autodidakta.

Vlasnik treće zbirke je Ivan Radilović iz Tugara. U novoj obiteljskoj kući odvojio je prostor od oko 30 m² koji je krcat prikupljenim predmetima. Zapravo se u ovom slučaju prije može govoriti o vrlo bogatom depou s oko 750 predmeta, od kojih je najugroženiji tekstil (*krožeti, traverze, sadaci*, pastirske kabaniće od kostrijeti, torbe itd.). Sakupljačkim radom bavi se posljednjih desetak godina, a znatan dio predmeta koje posjeduje danas je vrlo teško, ako ne i nemoguće pronaći u prvobitnoj funkciji. Najveći broj predmeta nabavljen je u selima Srednjih i Gornjih Poljica, što je karakteristika i ranije navedenih zbirki.

Poseban dio zbirke čini oružje (*puške nabijače, dugalije, kremenjače, kratke pripašnjače, hladno oružje*), lovske sprave i pomagala, kućni inventar (od čega posebno valja spomenuti više dobro očuvanih škrinja mediteranskog tipa, a u koje se spremala *dóta* — miraz za mladu). Mada je pokušao voditi neku evidenciju (ima oskudne podatke za 205 predmeta), zbirka ne-

ma neke perspektive jer svaki daljnji rad na njoj prelazi sakupljačeve mogućnosti. Radilović je raspoložen za suradnju i rado bi pristao na stručnu pomoć u sređivanju i zaštiti zbirke.¹⁰⁾

Pored navedenih zbirki, zanemarivanjem kojih bi nastala nenadoknativa šteta ne samo za kulturnu baštinu Poljica, vrijedna je spomena, iako sadržajno skromnija, etnografska zbirka Ante Milicevića u Zvečanju.

Milicević je čak pokušao ostvariti veze s turističkom agencijom »Dalmacijaturist« iz Splita trudeći se da u svoju seljačku konobu u razdoblju od travnja do listopada jedanput tjedno dovede goste iz zapadnoevropskih zemalja, koji su u to vrijeme bili u nekom od dalmatinskih ljetovališta. U takav aranžman bili su uključeni i specijaliteti domaće poljičke kuhinje i kvalitetno domaće vino.

Bio je to zanimljiv pokušaj koji je kratko trajao, čini se zbog obostranog nerazumijevanja i različitih očekivanja. U svakom slučaju šteta, jer se uz predviđenu posjetu Gatima tu mogao uključiti i piknik u nedalekim Studencima uz Cetinu gdje se nalaze (danas urušene i zapuštene) mlinice, stupe i valjaonice.

Ambijent Studenaca izuzetno je atraktivan, a uz više razumijevanja i društvene brige lako bi se adaptirao i priveo turističkoj namjeni. Inventivan paket-aranžman, oplemenjen sadržajima iz bogate poljičke kulture i povijesti, sigurno bi pokazao da se ne radi o suviše pretencioznom projektu, na zadovoljstvo turističke organizacije, gostiju i samih Poljičana. To je najbolji način da dođe do ostvarenja ideje o spoju muzeološke teorije i prakse koja se preferira u modernoj muzeologiji. Poljica jesu sama po sebi kompleksni eko-muzej koji, s obzirom na kulturno i prirodno nasljeđe, pruža neograničene komunikacijske mogućnosti i solidne temelje za znanstveno-istraživački rad.

Na iznesenim primjerima čini mi se mogućim i zanimljivim makar za kratko problematizirati djelatnost muzeja, svrhovitost muzejske struke, ulogu, značaj i status muzeologije.

»Postoji samo jedan stav koji smatram neprihvatljivim a to su mišljenja po kojima djelatnost muzeja ne treba teorijski osnov.« Ovim citatom J. Beneša počinje tekst referata T. Sole održanog na godišnjem sastanku ICOM-a u Parizu 1982. god. u okviru simpozija: *The Systems of Museology and Interdisciplinarity* (Šola, 1984, 8).

U vrlo konstruktivnom razmatranju o mogućoj definiciji muzeologije Šola opravdano smatra da, osim neusklađenosti mišljenja, odnosno neusklađenog razmišljanja, »postoji očita činjenica da i među relativno bliskim stavovima ne postoji izrazit zajednički imenitelj kao osnov za stvaranje kompaktnog teorijskog sistema«. Njegove konstatacije da »odnos prema nasljeđu postaje egzistencijalni problem čovječanstva« i da »muzej budućnosti, kakav već nastaje, nastoji ostvariti tako dinamičan odnos prema sadašnjosti i budućnosti da prošlost gleda kao izvor dragocjene inspiracije za potpun angažman u svakodnevnicu« prihvatljive su ne samo sa stručnog i znanstvenog stajališta. Ali što reći o neusklađenosti mišljenja i stavova o bitnim problemima muzejske djelatnosti.

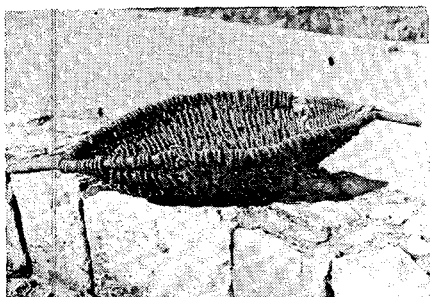
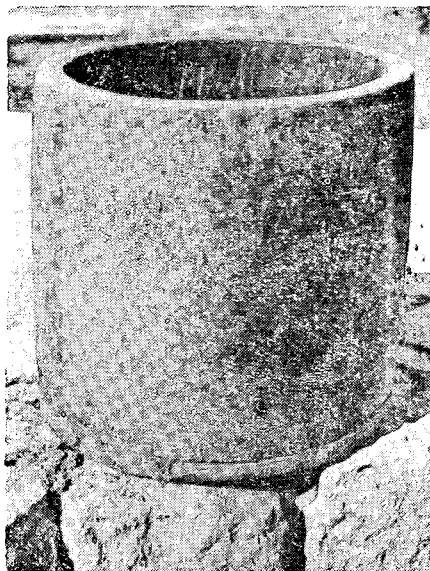
Zgrada muzeja u Gatima, desno od ulaza toč za masline, lijevo dijelovi »turnja« s »lozama« i »škrovama« (»za oturnjat, izimat drop, mast«)

Dio zbirke Ivana Ugrina u Sitnom Donjem

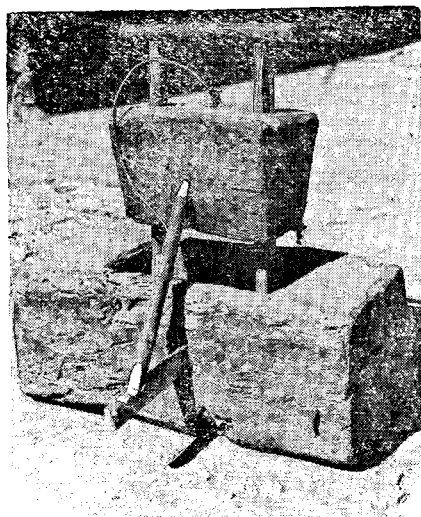

Mjera za žito, »šestakinja«

»Kova« (»sprta«) od »veza«

»Trapula« (mišolovka)